

Velencétől a Szilícium-völgyig

Jogbitorlás és igényérvényesítés a szellemi tulajdonjogban

Polgári jogi TDK

16/02/2026

Dr. Tóth Bence

Civilisztikai Tanszék

Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal

A szellemi tulajdon-védelem kialakulása

„Az egyik legszebb jogtörténeti sztori”

- XV. századi Velence
- Fejlett ipar (üvegművesség, hajógyártás, nyomdászat)
- Gazdasági siker » másolás
- Az innovációt nem elég titkosítani
- 1474 - első modern szabadalmi törvény
- Egész Európában elterjedt
- Gazdasági szükségszerűségből fejlődött

Logika: időben korlátozott monopólium a nyilvánosságra hozatal fejében

A terület elhelyezése a jogrendszerben

- Elsősorban polgári jogi, de lehetnek büntetőjogi és közigazgatási jogi vonatkozásai is
- Különálló törvények: szerzői jog, egyes iparjogvédelmi formák, üzleti titok
- A Ptk. mint háttérszabály

A jogvédelem tárgya

- Szellemi alkotás: olyan nem anyagi jellegű, emberi alkotótevékenység eredményeként létrejövő teljesítmény, amely jogszabály által meghatározott feltételek mellett oltalomban részesíthető
- Nem az ötletet vagy gondolatot védi önmagában, hanem az adott oltalmi formához igazodó, jogilag releváns megvalósulást

Az oltalom megszerzésének feltételei

- Nem lehet mindent oltalommal védeni » Törvényi feltételek
- Például » szabadalmaztathatóság hármas kritériuma: új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható
 - Jogszabály által kizárt esetek (felfedezés, játék, üzleti modell, matematikai módszer stb.)

Időben korlátozott

- Az oltalmi idő lejártát követően az adott szellemi alkotás a köz számára szabadon hozzáférhetővé és felhasználhatóvá válik
- Bejelentés, megadás, fenntartás

Elméleti alapvetések

Területileg korlátozott

- Alapvetően nemzeti jogok, ugyanakkor működésük szükségszerűen túlnyúlik az államhatárokon
- Nemzetközi és európai uniós egyezmények, illetve jogharmonizációs eszközök (pl. PCT)
- WIPO, EPO, EUIPO, SZTNH [HIPO]

Kizárólagos

- Az oltalom jogosultja kizárólagos jogot szerez arra, hogy a szellemi alkotást felhasználja, hasznosítsa, illetve másokat ettől eltiltsa
- Célja a versenyelőny biztosítása
- Megsértése a jogbitorlás

Halmazható

- Ugyanaz a megoldás vagy termék többféle oltalmi formában is részesülhet védelemben, amennyiben az egyes oltalmak törvényi feltételei külön-külön fennállnak
- Iphone » több ezres nagyságrend

Újdonság és elsőbbség

- Egyik alapvető feltétele az újdonság, amely megköveteli, hogy a találmány vagy megoldás a bejelentés időpontjában ne tartozzon a technika állásához
- Újdonságrontásról beszélünk akkor, ha a megoldást a bejelentés előtt nyilvánosságra hozzák
- Az elsőbbség intézménye ezzel szemben azt biztosítja, hogy a korábban egy országban benyújtott bejelentés időpontját a jogosult más országokban is „megtarthassa”

Forgalomképes

- A jogosult a kizárólagos jogokat – teljes egészében vagy részben – mások számára átengedheti, hasznosíthatja vagy gazdasági forgalomba viheti
- Felhasználási szerződés, licencia, jogátruházás, franchise, továbbá örökölhető
- Nem csupán védelmi eszköz, hanem a modern gazdaság egyik alapvető vagyoni jogi pillére!

Oltalmi formák rendszerezése

Szellemi tulajdon-védelem joga [Intellectual property law – IP]	
I. Szerzői jog [Copyright law]	
II. Iparjogvédelem [Industrial property law]	
Műszaki szellemi alkotásokat védő oltalmak	szabadalom [Patent]
	használatiminta-oltalom [Utility model]
	formatervezésiminta-oltalom [Design]
	növényfajta-oltalom [Plant variety protection]
	topográfiaoltalom [Layout-design protection]
Vállalat és árujelzők oltalma	védjegy [Trademark]
	földrajzi árujelzők oltalma [Geographical indication]

Szellemi tulajdon-védelem tárgya

Szellemi tulajdon-védelmi eszközök tárgya	
Jogintézmény	Mit véd?
Szerzői jog	Az irodalom, tudomány és művészet körébe tartozó egyéni, eredeti jellegű szellemi alkotásokat, függetlenül azok értékétől, minőségétől vagy rendeltetésétől. [irodalmi művek, zenék, fotók, filmek, építészeti alkotások, szoftver]
Szabadalom	Új, feltalálói tevékenységen alapuló és iparilag alkalmazható műszaki megoldásokat. Nem a terméket magát, hanem a műszaki megoldás lényegét védi. [Wi-fi, Viagra, ABS rendszer]
Használatiminta-oltalom	Olyan új műszaki megoldásokat, amelyek: elsősorban szerkezeti kialakításra vonatkoznak, egyszerűbb technikai jellegűek, nem érik el a szabadalom feltalálói szintjét. [Egymásba tolható bevásárló kocsi, esernyő zárása-nyitása]

Szellemi tulajdon-védelem tárgya

Szellemi tulajdon-védelmi eszközök tárgya	
Jogintézmény	Mit véd?
Formatervezésiminta-oltalom [Design]	Egy termék vagy termékrész külső megjelenését, különösen: alakja, vonalai, színei, felületi díszítése, textúrája. Nem a műszaki működést, hanem az esztétikai megjelenést védi. [Toblerone, Coca-cola üveg, Chanel parfüm]
Védjegy	Olyan megjelöléseket, amelyek alkalmasak arra, hogy egy vállalkozás áruit vagy szolgáltatásait más vállalkozásokétól megkülönböztessék. Lehet: szó (név), logó, ábra, szín, hangjel, térbeli alakzat, kombinált megjelölés. A gyakorlatban például márkanév, embléma, szlogen, csomagolás. Nem a terméket, hanem annak azonosító jelzését védi. [Apple almás logó, Cupra szín, Magyarország legerősebb embere, Netflix induló hangja]
Növényfajta-oltalom	Olyan új növényfajtákat, amelyek: megkülönböztethetők, egyneműek, állandó tulajdonságúak, újonnan nemesítettek. Nem találmány, hanem biológiai fajtaoltalom. [Pink lady alma, rezisztens kukorica fajta, virágok]

Szellemi tulajdon-védelem tárgya

Szellemi tulajdon-védelmi eszközök tárgya	
Jogintézmény	Mit véd?
Földrajzi árujelzők oltalma	Olyan megjelölések, amelyek egy termék: földrajzi származását, minőségét, hírnevét vagy sajátos tulajdonságát kapcsolják össze egy adott földrajzi területtel. Nem egyéni jogosult, hanem közösségi jellegű oltalom. [Tokaji bor, Scotch whisky, Prosciutto di Parma]
Topográfiaoltalom	A félvezető termékek (mikrochip, integrált áramkör) térbeli elrendezését, azaz: az elemek kapcsolódási rendszerét, a chip szerkezetének kialakítását. Nem a működési elvet, hanem a konkrét topográfiai kialakítást védi. [Pacemaker chipje, légzsákvezérlő chip]

Az IP mindenhol ott van!

Hasznosítás lehetséges módjai az innováció menedzsmentben

Jogsabályi háttér

Szerzői jog	
1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (Szt.)	a szerzői jog általános keretei
2016. évi XCIII. törvény a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről (Kjtv.)	a közös jogkezelés intézményére vonatkozó szabályok
Iparjogvédelem	
1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról (Szt.)	szabadalom, növényfajta-oltalom
1991. évi XXXVIII. törvény a használati minták oltalmáról (Hmt.)	használatiminta-oltalom
2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról (Forma tv.)	formatervezésiminta-oltalom
1991. évi XXXIX. törvény a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalmáról (Topográfia tv.)	topográfiaoltalom
1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról (Védjegy tv.)	védjegy, földrajzi árujelzők oltalma

- A szellemi tulajdonjogi jogviszonyok alapvetően **abszolút** szerkezetűek, vagyis mindenkivel szemben hatnak, és **negatív** tartalmúak abban az értelemben, hogy a jogosulton kívüli személyek kötelesek tartózkodni az oltalom tárgyának engedély nélküli felhasználásától
- **Relatív**vá válik, ha a jogosult engedélyt ad az alkotás felhasználására, valamint, ha a kizárólagos jogokat megsértik
- Ha valaki a jogosult engedélye nélkül használja fel vagy hasznosítja az oltalom tárgyát, szerzői jogi vagy iparjogvédelmi **jogbitorlást** követ el
- Az egyes oltalmi formák saját törvényeikben határozzák meg a kizárólagos jog tartalmát és megsértésének következményeit

A jogbitorlás tipikus esetei

Szerzői jog esetében

- Jogosulatlan többszörözés, terjesztés, nyilvánossághoz közvetítés, átdolgozás

Iparjogvédelmi oltalom esetében

- A találmány engedély nélküli előállítás, alkalmazása, forgalmazása, importálása
- Azonos vagy összetéveszthetően hasonló megjelölés használata azonos vagy hasonló árukra, gazdasági tevékenység körében
- Azonos vagy összehatásában hasonló külső megjelenésű termék előállítása vagy forgalmazása
- Védett elnevezés jogosulatlan használata

A jogérvényesítés rendszere

Terület	Célja	Jogkövetkezmény	Jogszabály
Polgári jogi	A szellemi tulajdonhoz fűződő kizárólagos jog ténylegesen érvényesítése, a jogsértés megszüntetése, a jogosultat ért vagyoni és nem vagyoni sérelem kompenzálása, valamint a további jogsértések megelőzése (nemleges megállapítási eljárás)	Objektív: Ideiglenes intézkedések, a jogsértés megtörténtének megállapítása, jogsértés abbahagyása és az eltiltás a további jogsértéstől, elégtétel, a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése, jogsértő termékek megsemmisítése vagy kivonása a forgalomból	Pp. Ptk. Iparjogvédelmi törvények
		Szubjektív: kártérítés, sérelemdíj	
Büntetőjogi	Vagyoni hátrány okozásának, üzletszerűség szankcionálása	Szabadságvesztés	Btk.
Közigazgatási	A jogsértő áruk piacra kerülésének megakadályozására irányul (vámhatóság, fogyasztóvédelem)	Feltartóztatás, lefoglalás, megsemmisítés, visszahívás, forgalomból való kivonás, bírság	Vámhatósági, fogyasztóvédelmi jogszabályok és EU rendeletek

A Szilícium-völgy

A nagy tablet-ügy

Tényállás

Az **Apple** 2004-ben lajstromoztatta közösségi formatervezési mintaoltalmát a táblagépeire. A piaci konfliktus 2010-ben kezdődött, amikor az első iPad, majd szeptemberben a **Samsung** első táblagépe is megjelent.

A konkrét németországi bírósági eljárás 2011 augusztusában indult.

A Samsung táblagépek elterjedését követően **az Apple világszerte bitorlási eljárásokat indított**, míg **a Samsung több országban nemleges megállapítási keresettel élt**, kérve annak kimondását, hogy termékei nem sértik az Apple oltalmait.

A Szilícium-völgy

A nagy tablet-ügy

A perek tárgya és folyamata

Érintett oltalmi forma: A viták alapja a **közösségi formatervezési mintaoltalom** (nyilvántartási száma: 000181607-0001) volt.

A jogviták **több országban és kontinensen zajlottak**, a tanulmány kiemelten a német (Düsseldorfi bíróságok), az angol (High Court of Justice és Court of Appeal) és a holland (Hágai bíróság) eljárásokat elemzi, de említést tesz spanyol helyszínről is.

Az Apple szerint a Samsung Galaxy Tab készülékei (különösen a 7.7, 8.9 és 10.1 modellek) bitorolják az iPadre bejegyzett mintaoltalmat. Az oltalom hat meghatározott jellemzőből állt: négyszögletes forma lekerekített sarkokkal; sima, díszítetlen előlap; vékony szegély; négyszögletes képernyő peremmel; domború hátlap és vékony profil. **A jogi kérdés az volt, hogy a termékek azonos összbenyomást tesznek-e a „tájékozott használóra”.**

A Szilícium-völgy

A nagy tablet-ügy

Alkalmazott jogszabályok

A közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet

A formatervezési minta egyéni jellege megítélésének azon kell alapulnia, hogy a minta a már meglévő bármely mintához képest **a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesz-e**, figyelembe véve annak a terméknek a természetét, amelyre a mintát alkalmazzák, illetve amelyben a minta megtestesül, különös tekintettel a termék szerinti iparág sajátosságaira, valamint arra, hogy a szerző milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát.

A joghatóság kérdésében háttérszabályként a Brüsszel I. rendelet (44/2001/EK rendelet)

A Szilícium-völgy

A nagy tablet-ügy

Döntések

Németország: A düsseldorfi bíróság 2012-ben EU-szintű **forgalmazási tilalmat** rendelt el a Samsung Galaxy Tab 7.7-re. Később azonban az Apple a bitorlási keresetét itt visszavonta.

Anglia: Az angol szabadalmi bíróság (majd a másodfokú Court of Appeal) megállapította, hogy a Samsung nem sértette meg az oltalmat, mert a készülékei nem rendelkeznek az Apple-re jellemző „szélsőséges egyszerűséggel”, így **más összbenyomást keltenek**.

Hollandia: A Hágai bíróság végül az angol ítélet tartalmát elfogadva döntött a Samsung javára.

A Szilícium-völgy

A nagy tablet-ügy

Egyéb információk

A tanulmány rámutat a „**forum shopping**” jelenségre, vagyis arra, hogy a felek tudatosan választották meg az eljárási helyszíneket a kedvezőbb ítélet reményében.

Az angol bíró emlékezetes indoklása szerint a **Samsung gépei „nem olyan menők”** (not as cool), mint az Apple-é, ezért nem téveszthetők össze.

A bíróságok eltérően értelmezték a „tájékozott használó” fogalmát: a német bírák szerint a különbségek csekélyek voltak, míg az angolok szerint a Samsung részletei (pl. hátlap kidolgozása, márkajelzés az előlapon) elegendőek az eltérő összbenyomáshoz.

További információk

- Civilisztika I. tankönyv - Ötödik rész: A szellemi alkotások joga
- Legeza Dénes (szerk.): Bevezetés az iparjogvédelembe. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2020.
- Legeza Dénes (szerk.): Iparjogvédelem. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2020.
- Somssich Réka (2014): Az Apple-Samsung jogviták a táblagépek területén, avagy mitől más a „tájékozott használó” Angliában vagy Németországban. Jogtudományi Közlöny, 69:1, 12-23.
- SZTNH - testületek és tanácsok
- SZTNH - e-kutatás
- WIPO - World Intellectual Property Organisation
- EUIPO - European Intellectual Property Office
- EPO - European Patent Office

Köszönöm a figyelmet!

